

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

w sprawie M.B.,
oskarżonego z art. 107 § 1 k.k.s. i in.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 27 listopada 2024 r.,
wniosku obrońcy o wyłączenie SSN Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania
sprawy sygn. akt I KS 38/24
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

postanowił

**wyłączyć sędziego SN Ryszarda Witkowskiego od udziału w
sprawie o sygn. akt I KS 38/24.**

UZASADNIENIE

Przed Sądem Najwyższym, na skutek skargi wniesionej przez obrońcę oskarżonego na wyrok Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze z dnia 29 maja 2024 r., sygn. akt VI Ka 36/24, zawisła sprawa M.B., zarejestrowana pod sygnaturą I KS 38/24.

Zarządzeniem z dnia 9 października 2024 r., Prezes Izby Karnej przydzielił sprawę do referatu SSN Ryszarda Witkowskiego.

W dniu 29 października 2024 r., obrońca skazanego wystąpił z wnioskiem o wyłączenie SSN Ryszarda Witkowskiego w trybie art. 42 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art.

41 § 1 k.p.k. od udziału w rozpoznaniu tej sprawy „z uwagi na brak niezależności i braku niezawisłości tego sędziego.”

Wniosek ten, zarządzeniem Prezesa Izby Karnej z dnia 13 listopada 2024 r., został przekazany do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k., sędzia ulega wyłączeniu od rozpoznania sprawy, jeśli istnieje okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności przy jej rozpoznawaniu. O potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia sędziego decyduje między innymi ocena, czy dla postronnego obserwatora zachodzą, w realiach sprawy, takie okoliczności, które w odbiorze społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego (zob. post. SN z 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21). Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego (art. 41 § 1 k.p.k.), należy wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jego niezależność i niezawisłość.

Złożony przez obrońcę oskarżonego wniosek nawiązuje do okoliczności związanych z powołaniem Ryszarda Witkowskiego na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w składzie ukształtowanym w myśl ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Sam fakt brania udziału w orzekaniu osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, prowadzi do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Krajowa Rada Sądownictwa w obecnym składzie nie reprezentuje bowiem środowiska sędziowskiego, a zatem nie jest organem, o którym mowa w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22).

Wada nominacyjna, wynikająca z udziału w procesie powołania na urząd sędziego wadliwie ukształtowanej KRS, mająca charakter względny w przypadku sędziów sądów powszechnych, odgrywa szczególne znaczenie w przypadku sędziów Sądu Najwyższego – do których grona przystąpił, dzięki tej procedurze Ryszard Witkowski. Wynika to z wyjątkowego statusu sędziów Sądu Najwyższego i kluczowych kompetencji tego Sądu, mającego gwarantować niezakłócone, prawidłowe funkcjonowanie demokratycznego państwa prawnego oraz obiektywny standard niezależności, niezawisłości i bezstronności orzekania (por. uchwała trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20). W konsekwencji, udział w wydaniu orzeczenia sędziego Sądu Najwyższego, powołanego na urząd w wadliwej procedurze z udziałem neo-KRS, stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Powyższe w sposób szczególny odnosi się do sędziów byłej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, której szeregi zasilali do momentu likwidacji Izby w lipcu 2022 r. sędzia Ryszard Witkowski, gdyż jak stwierdził Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, proces nominacyjny do tej Izby obejmował kandydatów na stanowiska członków izby sądowej utworzonej od podstaw w celu orzekania w szczególności w przedmiocie postępowań dyscyplinarnych dotyczących sędziów krajowych i kwestii związanych z reformą przepisów odnoszących się do Sądu Najwyższego, której niektóre aspekty doprowadziły już do stwierdzenia naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, a z drugiej strony, w skład tego organu mieli wchodzić wyłącznie nowi sędziowie, którzy nie zasiadali do tej pory w Sądzie Najwyższym, którym miało przysługiwać znacznie wyższe wynagrodzenie i którym przyznano szczególnie wysoki stopień autonomii organizacyjnej, funkcjonalnej i finansowej w porównaniu z warunkami panującymi w pozostałych izbach Sądu Najwyższego. Zależność od władzy politycznej tego organu budziła zastrzeżenia Trybunału, mogąc wzbudzić także w przekonaniu jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tej Izby, toteż uznał on, iż Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu prawa europejskiego (por. wyrok TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, przeciwko Polsce).

W czasie orzekania w Izbie Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego sędzia Ryszard Witkowski niejednokrotnie okazywał lekceważenie wiążącego polskie sądy orzecznictwa europejskiego (choćby poprzez rozpoznawanie spraw w okresie zawieszenia przez TSUE funkcjonowania Izby Dyscyplinarnej – np. w dniu 16 listopada 2021 r. w sprawie I DO 13/21), tym samym podtrzymując narrację prowadzoną przez ówczesną władzę wykonawczą, a zwłaszcza Prokuratora Generalnego, który awansował go jeszcze jako prokuratora wojskowego do Prokuratury Krajowej w 2016 r. Powyższe może świadczyć o braku niezawisłości sędziego, którego dotyczy wniosek obrońcy, a przejście sędziego Ryszarda Witkowskiego z Izby Dyscyplinarnej do Izby Karnej nie usuwa tego stanu.

Mając na uwadze wyżej wymienione okoliczności, Sąd Najwyższy wielokrotnie już wskazywał na potrzebę wyłączenia objętego przedmiotowym wnioskiem sędziego od rozpoznania przydzielonych mu spraw, ze względu na brak przymiotu niezawisłości i bezstronności. Orzekł tak między innymi w postanowieniach: z dnia 10 maja 2023 r., I KK 138/22, z dnia 1 marca 2023 r., I KK 398/22 i z dnia 18 lipca 2023 r., I KK 85/23. W ostatnim z tych orzeczeń Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że naruszenie procedury powołania na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, które miało miejsce w stosunku do osób powołanych przez Prezydenta RP na stanowisko sędziego w Izbie Dyscyplinarnej SN, dodatkowo uzasadnia stwierdzenie braku dochowania instytucjonalnych i ustrojowych gwarancji zapewnienia bezstronności i niezawisłości sądu ukonstytuowanego z udziałem tych osób. Odnosi się to do między innymi wprost do objętego wnioskiem o wyłączenie sędziego Ryszarda Witkowskiego, który właśnie w takim niekonstytucyjnym trybie został powołany do orzekania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego.

Stwierdzić zatem należy, że zachodzą uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego objętego w tej sprawie wnioskiem o wyłączenie. Istnieje bowiem obawa, że na jego orzekanie w sprawie I KS 38/24 mogłyby wywierać wpływ czynniki inne niż merytoryczne, a wydane z udziałem SSN Ryszarda Witkowskiego orzeczenie dotknięte byłoby wadą rangi bezwzględnej przyczyny odwoławczej.

Kierując się koniecznością zapewnienia stronom prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą, uznając, że w sprawie ziściły się przesłanki określone w art. 41 § 1 k.p.k., należało orzec jak na wstępie.

[WB]

[ał]